

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.3.6.2017.MT/AJ/AC/JL

Bydgoszcz, 9 listopada 2017 r.

**Pani
Jolanta Zielińska
Dyrektor PCPR
w Toruniu**

Wystąpienie pokontrolne

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn.zm.) zwanej dalej ustawą oraz § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r. poz.1477) w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, ul. Towarowa 4-6, 87-100 Toruń przeprowadzona została w dniach: 12, 13, 18, 21, 26 i 29 września 2017 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

1. M.T. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
2. A.Je. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
3. A.Cz. – starszego inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
4. J.L. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy

na podstawie Upoważnienia Nr 525/2017 z dnia 29 sierpnia 2017 r.

w zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz zatrudnienia pracowników realizujących zadania z ww. ustawy z wymaganymi kwalifikacjami.

Okres objęty kontrolą: 1 stycznia 2016 r. do 11 września 2017 r.

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę z panią Jolantą Zielińską - Dyrektorem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu, panią [REDACTED] – Zastępcą Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu, panią [REDACTED] – starszym specjalistą pracy socjalnej, a także na podstawie analizy prowadzonej dokumentacji.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena.

I. Uregulowania prawne dotyczące wyznaczania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jako podmiotu realizującego zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu (zwane dalej PCPR lub Centrum) działa na podstawie Statutu stanowiącego załącznik do Uchwały Nr XV/89/2012 Rady Powiatu Toruńskiego z dnia 9 lutego 2012 r. Aktualnie obowiązujący Statut wraz z przyjmującą go Uchwałą znajdują się na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Starostwa Powiatowego w Toruniu.

Dyrektorem PCPR w Toruniu jest pani Jolanta Zielińska, przeniesiona z Zastępcy Dyrektora na wyższe kierownicze stanowisko tj. Dyrektora PCPR od dnia 17 września 2012 r.

Zarządzeniem Nr 60/2011 Starosty Toruńskiego z dnia 12 grudnia 2011 r. wyznaczono PCPR organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

PCPR posiada Regulamin Organizacyjny stanowiący załącznik do Uchwały Nr 174/2012 Zarządu Powiatu Toruńskiego z dnia 19 grudnia 2012 r., określający zasady funkcjonowania, szczegółową organizację oraz zadania realizowane przez poszczególne komórki organizacyjne.

W § 19 Regulaminu w Zespole ds. Pieczy Zastępczej, Świadczeń i Pomocy Środowiskowej wymienione zostały zadania m.in. pracownika ds. Pieczy Zastępczej.

W niniejszym dokumencie brak zadania dla organizatora rodzinnej pieczy, zapisanego w art. 76 ust.4 pkt 14a, wprowadzonego ustawą z dnia 25 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r., poz.1188), której przepisy weszły w życie z dniem 19 września 2014 r. tj. *zapewniania koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.*

Zarządzeniem Nr 11/2017 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu z dnia 7 marca 2017 r. powołano Zespół ds. Pieczy Zastępczej przy PCPR, ustalając jego skład i zadania.

Kontrolujący zwrócili uwagę na niezgodność § 1 pkt 2 (8 osób) oraz § 7 ww. Zarządzenia, w którym wymienione zostały osoby wchodzące w skład Zespołu z nazwiska oraz funkcji (10 członków). Poza tym w myśl art. 76 ust. 2 zespół do spraw pieczy zastępczej powoływany przez powiatowe centrum pomocy rodzinie powinien być wyodrębnioną jednostką i stanowić element składowy w strukturze organizacyjnej PCPR. Osoby wchodzące w skład zespołu powinny zajmować się sprawami pieczy zastępczej, a zatem problematyką realizowaną przez koordynatorów oraz osoby zajmujące się świadczeniami z obszaru regulowanego ustawą. W skład tak rozumianego zespołu nie powinny wchodzić osoby spoza Centrum. Dodatkowo stwierdzono, że powołany ww. Zarządzeniem Dyrektora Zespół nie znajduje odzwierciedlenia, nie jest opisany w obowiązującym Regulaminie Organizacyjnym PCPR.

Starosta Toruński upoważnił z dniem 1 sierpnia br. panią Jolantę Zielińską – Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz panią ██████████ – Zastępcę Dyrektora PCPR do: wydawania decyzji, postanowień, zaświadczeń oraz poświadczania za zgodność odpisów dokumentów w sprawach z zakresu pieczy zastępczej, należących do właściwości powiatu, wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz do zawierania i rozwiązywania umów cywilnoprawnych wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ponadto pani Jolanta Zielińska została w dniu 8 marca 2013 r. upoważniona do wystawiania oraz podpisywania tytułów wykonawczych stosowanych w egzekucji należności pieniężnych, wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

II. Zatrudnienie w PCPR.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zatrudnia niżej wymienionych pracowników merytorycznych:

Lp.	Nazwisko i imię	Stanowisko	Wykształcenie/ kwalifikacje
1.	■	Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	Wyższe magisterskie: pedagogika (resocjalizacja)
2.	■	Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	Wyższe magisterskie: pedagogika pracy
3.	■	Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	Wyższe magisterskie: pedagogika (pedagogika opiekuńczo-wychowawcza)
4.	■	Specjalista pracy socjalnej	Pracownik socjalny- medyczne studium zawodowe
5.	■	Starszy pracownik socjalny	Wyższe: pedagogika (mgr-pedagogika wczesnoszkolna, lic.-praca socjalna)
6.	■	Starszy specjalista pracy socjalnej	Wyższe magisterskie : pedagogika (praca socjalna)
7.	■	Psycholog	Wyższe magisterskie: psychologia, pedagogika (metody komputerowe w edukacji szkolnej)

Analizie poddano kwalifikacje koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i ustalono spełnianie przez ww. pracowników zapisu art. 78 oraz art. 79 ust. 3 i 4 ww. ustawy.

III. Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 182 ust. 5 ustawy Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu składał Zarządowi Powiatu coroczne sprawozdanie z działalności oraz przedstawiał zestawienie potrzeb z zakresu pieczy zastępczej.

Na podstawie przedstawionej dokumentacji stwierdzono, iż sprawozdanie z działalności PCPR za 2016 rok przedstawione zostało podczas posiedzenia Sesji Rady Powiatu Toruńskiego w dniu 30 marca 2017 roku. Na posiedzeniu obecny był również Zarząd Powiatu. Dyrektor PCPR przedstawiła informacje dotyczące budżetu, działalności PCPR w zakresie pomocy społecznej, ustawy o rehabilitacji zawodowej, efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz projektów realizowanych przez Centrum. Zestawienie potrzeb z art. 182 ust. 5 ustawy w zakresie systemu pieczy zastępczej zostało zawarte w ocenie zasobów pomocy społecznej, przedstawionej na Sesji Rady Powiatu Toruńskiego w dniu 17 maja 2017 roku.

Zgodnie z Oświadczeniem Dyrektora, każdego roku PCPR jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej przedstawiało Staroście Toruńskiemu i Radzie Powiatu Toruńskiego sprawozdanie z efektów pracy. Informacje w powyższym zakresie były przekazywane w formie ustnej.

Uchwałą Rady Powiatu w Toruniu Nr 14/2015 z 21 stycznia 2015 r. przyjęty został do realizacji na terenie powiatu toruńskiego Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015-2017.

Głównym celem Programu jest rozwój i doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem w rodzinnej pieczy zastępczej. Program zawiera charakterystykę rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej z odniesieniem do lat ubiegłych. Umieszczono w nim wnioski z analizy funkcjonowania pieczy zastępczej w latach 2012-2014. Monitorowanie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej odbywa się na podstawie corocznej sprawozdawczości z realizowanych celów. Informacje na ten temat przedkładane są Zarządowi i Radzie Powiatu.

IV. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

- **Rodzinną pieczą zastępczą.**

Zgodnie z art. 46 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej starosta może upoważnić kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie do prowadzenia rejestru danych, o których mowa w ust. 1 ww. ustawy i artkułu. Na podstawie załączonego już Upoważnienia Starosty Toruńskiego, Dyrektor PCPR w Toruniu prowadził rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. Dokument aktualizowano raz do roku i z pismem przewodnim oraz zestawieniem zbiorczym, przekazywano do Sądu Rejonowego w Toruniu.

Po analizie Rejestru kontrolujący stwierdzili, że nie w każdym przypadku zawierał on wszystkie informacje określone w art. 46 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustalono, że w karcie dotyczącej rodziny niezawodowej, tworzonej przez p.XX nie zamieszczono rubryki na dane o opinii psychologicznej, a w karcie rodziny zawodowej X. rubryka taka pozostała bez wpisu.

Kontrola treści zapisów dokonywanych w Rejestrze ujawniła natomiast, że w licznych przypadkach (w tym dotyczących rodzin niezawodowych: X,X,X,.) w kartach zapisano: „Badanie psychologiczne nie zostało przeprowadzone” lub w wierszu pt.: „Opinia psychologiczna” wpisywano „brak” (rodzina X.). Ustalono także, iż w wielu przypadkach, a w tym dotyczących rodzin zawodowych: X,X,X,X., przekroczony został termin wykonania obowiązkowych badań, o których mowa w art.46 us.3 ustawy o wspieraniu rodziny.

Szczegółowe informacje na temat liczby i przyczyn braku posiadania przez rodziny zastępcze aktualnych opinii psychologicznych przekazała w formie pisemnej Dyrektor PCPR, pani Jolanta Zielińska.

Dane wrażliwe zawarte w Rejestrze zgłoszono do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

Zespół inspektorów kontrolujący w powiecie realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny został poinformowany, że w 2016 r. Powiat Toruński podpisał 4 porozumienia dotyczące zwrotu kosztów pobytu dzieci, pochodzących z innych powiatów, a przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu toruńskiego. W 2017 r. podpisano 5 takich dokumentów. Z kolei w roku 2016 - 13 dzieci pochodzących z terenu powiatu toruńskiego przebywało na terenie innych powiatów i zostało na ten temat podpisane 1 porozumienie. W 2017 r., po podpisaniu kolejnej umowy, 14 dzieci przebywało w rodzinach zastępczych poza terenem powiatu toruńskiego. PCPR na bieżąco realizowało orzeczenia o umieszczeniu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej.

Według oświadczenia Dyrektora, na terenie powiatu rodziny zastępcze tworzone najczęściej na podstawie Postanowienia sądu o umieszczeniu w nich dziecka, bez możliwości poprzedniego przeprowadzenia przez PCPR (jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej) procesu kwalifikacyjnego dla rodzin. W przypadkach powoływania rodzin przy udziale Centrum, wobec kandydatów realizowano natomiast procedurę wprost z ustawy o wspieraniu rodziny, bez stosowania dodatkowych wewnętrznych przepisów.

PCPR, zgodnie z art.76 ust.4 pkt 3 ustawy, w roku 2016 i 2017 organizowało szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, jednak w czasie kontroli 16 środowisk nie posiadało ukończonego takiego kursu, co oświadczyła Dyrektor PCPR w Toruniu.

W powiecie toruńskim na dzień 1 stycznia 2016 r. funkcjonowało 10 zawodowych rodzin zastępczych dla 40 dzieci, w tym 1 rodzina specjalistyczna dla 3 dzieci oraz 2 rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, w których przebywało 4 dzieci. Na dzień 11 września 2017 r. funkcjonowało 9 rodzin zastępczych zawodowych, zapewniających opiekę dla 43 dzieci, w tym 1 rodzina zawodowa pełniła funkcję pogotowia rodzinnego, opiekując się

1 dzieckiem. Nie było rodziny specjalistycznej. Dane statystyczne na temat zapewnienia dzieciom pieczy w rodzinach zastępczych na terenie powiatu toruńskiego przedstawiła Dyrektor PCPR w Protokole przyjęcia wyjaśnień.

Kontrolujący poddali wycinkowemu sprawdzeniu i analizie dokumentację prowadzoną dla 7 zawodowych rodzin zastępczych, aktualnie funkcjonujących na terenie powiatu. Potwierdzono, że wszystkie rodziny posiadają umowy zgodne z art. 54 ustawy o wspieraniu rodziny, a zmiany w nich wprowadzane były pisemnymi aneksami. Dokumenty podpisywała w imieniu powiatu Dyrektor PCPR, działając z upoważnienia Starosty przy kontrasygnacie Głównego Księgowego i akceptacji formy przez Radcę Prawnego.

W teczkach rodzin znajdowały się opinie na temat predyspozycji i motywacji rodziców do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, aktualne zaświadczenia lekarskie o stanie zdrowia rodziców oraz zaświadczenia potwierdzające ukończenie przez nich szkoleń. Dodatkowo w dokumentacji rodziny X. znajdowały się Zaświadczenia kwalifikacyjne (art. 45 ustawy), wydane dla każdego z rodziców przez PCPR jako organizatora pieczy zastępczej na terenie powiatu, zgodne ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wzoru zaświadczenia kwalifikacyjnego (Dz.U. z 2011 r. Nr 272, poz. 1609). Kontrolujący nie odnaleźli jednak wniosków rodziny, o których mowa w art.45 przywoływanej wyżej ustawy.

W kontrolowanych zbiorach dokumentów były także m.in. Postanowienia sądów o umieszczeniu dzieci w rodzinie zastępczej i wnioski rodzica w sytuacji umieszczenia dziecka w rodzinie pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego, zgody rodzin na umieszczenie w nich dzieci, wymagane art. 36 ustawy o wspieraniu rodziny, kwestionariusz opisujący rodzinę przyjmującą dziecko i zawierający informacje o umieszczanym dziecku oraz potwierdzenia przyjęcia do rodziny wskazanego dziecka.

Po analizie zagadnienia, w ocenie kontrolujących, oświadczenie potwierdzające zgodę na przyjęcie dziecka do rodziny zastępczej oraz informację, przygotowaną przez PCPR na temat tego dziecka, powinni podpisywać oboje rodzice, a nie tylko jedno z nich, jak dotychczas. Dodatkowo zauważono również, że na dokumencie z informacjami o dziecku nie ma daty, co uniemożliwia stwierdzenie, kiedy go przygotowano i przekazano opiekunom.

Podczas czynności kontrolnych stwierdzono, że w 2017 roku z upoważnienia Starosty Toruńskiego Dyrektor PCPR podpisała umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej z rodziną K., która wcześniej była rodziną niezawodową. Przed zawarciem umowy, pismem z dnia 23.12.2016 r. Dyrektor Centrum informuje rodzinę o wszczęciu na jej wniosek procedury przekształcenia, jednak błędnie podaje podstawę prawną wdrażanych działań.

Na terenie powiatu w 2017 roku, na prośbę specjalistycznej rodziny zastępczej, doszło do przekształcenia jej w rodzinę zawodową. W związku z tym, za porozumieniem stron w dniu 31.03.2017 r., rozwiązano umowę Nr 2/ZRZ/2016 z 04.01.2016 roku, a nową umowę Nr 15/ZRZ/2017 podpisano 04.04.2017 r., z mocą obowiązywania od 01.04.2017 r. Inspektorzy ocenili proces jako przeprowadzony prawidłowo.

W trakcie kontroli sprawdzono realizację zadań PCPR jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, a dotyczących dokonywania oceny rodzin zastępczych. Na podstawie analizy przedstawionej dokumentacji stwierdzono, że w trakcie oceny właściwie wartościowano predyspozycje i jakość wykonywanej przez rodzinę pracy, realizując zapis art.132 ustawy o wspieraniu rodziny. Oceny przeprowadzane były zgodnie z terminami, wyznaczonymi w art.134 przywoływanej wcześniej ustawy, chociaż na samych drukach „Ocena rodziny ...” nie ma daty wypełniania dokumentu, na co zwrócono uwagę w rozmowie z Dyrektorem PCPR. W myśl zapisu art. 133 ww. ustawy, oceny rodziny dokonuje się w konsultacji co najmniej z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny, pracującym z rodziną biologiczną dziecka przebywającego w ocenianej rodzinie zastępczej. W analizowanych przypadkach z pewnością w konsultacjach uczestniczył koordynator (dołączana do akt pisemna Opinia), natomiast nie znaleziono w tym miejscu informacji na temat działań Organizatora ustalających, czy w środowiskach rodzin biologicznych dzieci pracowali asystenci i, jeśli są, co wnoszą do oceny?

Zespół kontrolujący na podstawie dostępnej dokumentacji, z zastrzeżeniem dotyczącym braku podpisów obojga rodziców zastępczych na oświadczeniach w imieniu rodziny, o czym była mowa na stronie 6 Wystąpienia, pozytywnie ocenił realizację na terenie powiatu toruńskiego zapisu art. 53 u.2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. uzyskania zgody rodziny i pozytywnej opinii koordynatora przy umieszczeniu w niej dzieci ponad limit określony ustawą. Sytuację przeanalizowano w rodzinie X., gdzie umieszczono rodzeństwo X, oraz w rodzinie X., która zaopiekowała się dwojgiem z czworga rodzeństwa X., podczas, gdy pozostałą dwójkę umieszczono w rodzinnym domu dziecka na terenie powiatu.

Zgodnie z Oświadczeniem Dyrektora PCPR, na terenie powiatu toruńskiego w 2016 r. działały 2 rodzinne domy dziecka (zwane dalej rdd lub domami), w których łącznie przebywało 18 dzieci. W roku 2017, na dzień kontroli nadal obydwie funkcjonowały i łącznie opiekowały się 14 dzieci.

Zespół kontrolujący przeanalizował zawartość teczek rodzinnych domów dziecka. Dokumentację gromadzono tu w segregatorach, w których znajdowały się oddzielnie dokumenty rodziny oraz każdego z umieszczonych dzieci. Na podstawie przeprowadzonych czynności stwierdzono, że umowy o prowadzenie rodzinnych domów dziecka były zawierane zgodnie z art.62 ustawy o wspieraniu rodziny, a rodzice spełniali wymogi art.42 ww. ustawy. W teczkach znajdowały się m.in. potwierdzenia ukończenia szkoleń, oświadczenia na temat wykonywania władzy rodzicielskiej, obowiązku alimentacyjnego, zdolności do czynności prawnych, opinie psychologiczne o predyspozycjach i motywacji rodziców do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (rodzina X. z 20.02.2017 r., rodzina X. z 15.03.2017 r.).

Znajdowała się także dokumentacja dotycząca finansowania wydatków na utrzymanie i remonty rdd, o czym mowa w rozdziale XI niniejszego Wystąpienia.

W związku ze zbliżającym się terminem kończącym okres umowy o prowadzenie rodzinnego domu dziecka (rodzina X. - 29 listopada 2017 r.), kontrolujący zbadali realizację przez PCPR art.134 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny, tj. obowiązku dokonania oceny rodzinnego domu dziecka na trzy miesiące przed terminem wygaśnięcia umowy o jego prowadzenie. Stwierdzono, że w aktach rodziny znajduje się dokument potwierdzający przeprowadzenie takiej oceny oraz opinia koordynatora z 30.08.2017 r. i wypełnione przez prowadzących dom *Arkusze samooceny* ... (bez daty uzupełnienia). Nie umieszczono jednak daty na kwestionariuszu opisującym ocenę, nie ma informacji o asystencie rodziny i nie zawiera ona wprost informacji o zasadności przedłużenia okresu obowiązywania umowy, a w myśl przywołanego wyżej przepisu art.134 ust.4 jest to cel oceny.

Analizując dokumentację rdd państwa X., kontrolujący zbadali także m.in. proces umieszczania dzieci w środowisku zastępczym. Stwierdzono, że analogicznie jak w przypadku rodzin zawodowych, zgody na umieszczenie dzieci i oświadczenia w imieniu rodziny oraz informację na temat przyjmowanych dzieci podpisuje tylko jedno z rodziców. Nie ma także daty na dokumentach z informacjami o dzieciach, więc nie jest wiadome, kiedy dokument przekazano.

Sprawdzeniu poddano także sposób udzielenia urlopowania na okres ferii zimowych małoletniemu XX z rdd rodziny X. W tej sprawie wnioski do PCPR złożyła ciotka chłopca. Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej przygotował następnie informację o osobie ubiegającej się o urlopowanie oraz najbliższym jej środowisku i wydał opinię na temat możliwości czasowego pobytu tam dziecka. W aktach znajduje się Oświadczenie Wnioskującego o swoich zobowiązaniach podczas urlopowania chłopca. Procedurę i sposób realizacji oceniono pozytywnie.

Na podstawie art. 57 i art. 64 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dyrektor PCPR z upoważnienia Starosty Toruńskiego, w roku 2016 i 2017 zatrudniała osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Skontrolowane umowy zawierane były po złożeniu przez uprawnioną rodzinę zastępczą lub rdd określonego wniosku. Obowiązywały przez pół roku, a następnie, po ponownym wnioskowaniu, aneksowano je m.in. w zakresie terminu obowiązywania.

W dniu podpisania Umowy i Aneksu osoby zatrudnione składały oświadczenia na temat spełniania warunków zawartych w art.64 ust. 5 ustawy.

Potwierdzeniem wykonywania zadań przez te osoby są *Karty pracy – rozliczenie świadczenia usług ....*

Realizację zadania oceniono jako zgodną z obowiązującymi przepisami ustawy.

Podczas kontroli na terenie powiatu toruńskiego funkcjonowało 47 rodzin zastępczych niezawodowych.

Zespół zbadał zawartość teczek 20 rodzin. Analizy potwierdziły braki poświadczeń przez rodziny otrzymywania kompletu dokumentów z art.38a w terminie określonym art.47 ust. 1 pkt 2 ustawy, braki aktualnych opinii psychologicznych rodziców na temat ich predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz luki w wypełnianych dokumentach, a w tym częste składanie podpisów na wnioskach i oświadczeniach przez jednego z rodziców w imieniu rodziny, brak dat, brak danych osobowych, czy podpisów pod informacjami.

We wszystkich kontrolowanych przypadkach rodzin niezawodowych dokumentacja zawierała świadectwa ukończenia obowiązkowych szkoleń i praktyk wymaganych rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 274, poz. 1620), w tezcze rodziny X. znajdowały się Zaświadczenia kwalifikacyjne zgodne ze wzorem określonym w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wzoru zaświadczenia kwalifikacyjnego (Dz.U. z 2011 r. Nr 272, poz. 1609).

Nie było jednak wniosków rodziców, co w myśl art.45 ustawy jest warunkiem wydania przez organizatora pieczy zastępczej takich zaświadczeń.

W ramach kontroli dokumentacji prowadzonej dla rodzin zastępczych niezawodowych powstałych w latach 2016 i 2017, kontrolujący analizowali proces powoływania rodziny X. na rodzinne środowisko zastępcze dla małoletniej XX. W tym przypadku rodzina wystąpiła do PCPR z wnioskiem o przeszkolenie jej i wydanie opinii psychologicznej, a do sądu o ustanowienie rodziną zastępczą dla dziewczynki, która pozbawiona była opieki rodziców. Sąd wydał Postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia poprzez umieszczenie dziecka w rodzinie X. do czasu prawomocnego zakończenia postępowania, a PCPR przystąpiło do kompletowania niezbędnej dokumentacji, potwierdzającej spełnianie przez kandydatów warunków z art.42 ustawy o wspieraniu rodziny, w tym na temat ich karalności i źródeł dochodów, oraz zapewniło badanie psychologiczne na temat predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Następnie, przed wyznaczonym terminem rozprawy dotyczącej wydania zarządzeń w sprawie dziewczynki, PCPR przekazało do sądu opinie na temat kandydatów wraz z oceną psychologiczną, wykonaną zgodnie z art.42 ust.1 pkt 5b ustawy o wspieraniu rodziny. Dla dziewczynki przygotowano plan pomocy, a sąd wydał Postanowienie o umieszczeniu małoletniej na okres 6 miesięcy w rodzinie państwa X. W dniu kontroli decyzja była nadal aktualna, a rodzice zastępczy na przełomie czerwca i lipca tego roku odbyli szkolenie dla kandydatów na niezawodową rodzinę zastępczą, prowadzone wg programu Moniki Tomaszewskiej – „Szansa dla dziecka”, spełniającego warunek z art.44 ust. 2 ww. ustawy, tj. posiadającego zatwierdzenie MPiPS nr DSR-I-5121-34-1-MT/13.

Sposób realizacji zadania oceniono pozytywnie.

Kontrolujący, na podstawie analizy akt niezawodowej rodziny X., zbadali także proces dokonania przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej pierwszej oceny rodziny, do czego zobowiązuje art.134 ust.1 ustawy. W tematycznej dokumentacji były arkusze samooceny osobno każdego z małżonków M., opinia koordynatora oraz standardowy dla powiatu toruńskiego kwestionariusz oceny rodziny zastępczej, umożliwiający realizację art.132 ww. ustawy, tj. dokonywanie oceny rodziny pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej funkcji i jakości wykonywanej pracy.

Podobnie jak wcześniej, tak w analizowanym przypadku z pewnością w konsultacji, o której mowa w art.133 ustawy o wspieraniu rodziny, uczestniczył koordynator, natomiast ponownie nie znaleziono w tym miejscu informacji na temat ewentualnych tematycznych kontaktów z asystentem rodziny biologicznej dziecka. Stwierdzono również, że na arkuszach samooceny rodziców i arkuszu oceny rodziny brakuje dat wypełniania, a dodatkowo w tym ostatnim dokumencie nie zaznaczono wyboru, jakiego komisja dokonała, oceniając rodzinę w wyszczególnionych obszarach i w podsumowaniu. Brak daty na wymienionych kwestionariuszach uniemożliwia jednoznaczne potwierdzenie terminowej realizacji art.134 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny przez organizatora pieczy na terenie powiatu.

Zgodnie z oświadczeniem Dyrektora PCPR pani Jolanty Zielińskiej na dzień kontroli w powiecie toruńskim funkcjonowało 50 spokrewnionych rodzin zastępczych, sprawujących pieczę nad 66 dziećmi. W latach 2016 i 2017 utworzono 14 takich rodzin, które objęły opieką łącznie 18 dzieci.

W 10 skontrolowanych teczkach nowopowstałych rodzin spokrewnionych stwierdzono m.in. braki w oświadczeniach na temat władzy rodzicielskiej kandydatów i wypełniania przez nich obowiązku alimentacyjnego oraz w zgodach na przyjęcie do rodziny dziecka. Brakowało także zaświadczeń o ukończonych szkoleniach i opiniach psychologicznych o motywacjach i predyspozycjach kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, o czym na bieżąco informowano kierownictwo PCPR. W „Opinii psychologicznej” przygotowanej dla państwa X. we wnioskach znalazły się informacje, które adresowane były do innej rodziny, a dokumentacja, związana z przeprowadzaniem oceny rodziny, podobnie jak wcześniej opisana, nie zawsze opatrzona była datą.

Akta dotycząca dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu toruńskiego gromadzone były łącznie z dokumentacją rodzin. W teczkach znajdowały się m.in. Postanowienia sądów o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej, Świadectwa szkolne, „Karta informacyjna dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej”, Diagnozy, potwierdzenia kontaktów PCPR z terenowymi OPS, Decyzje w sprawach finansowych, „Plany pomocy dziecku”, dokumenty dotyczące okresowej oceny sytuacji dziecka i kontaktów z sądem w ramach realizacji zapisów art.131 ustawy o wspieraniu rodziny i w celu przekazania opinii na temat funkcjonowania rodziny zastępczej.

Kontrolujący, dokonując przeglądu i analizy przedstawionej dokumentacji, stwierdzili w licznych przypadkach brak diagnoz psychofizycznych dzieci, co jest niezgodne z art.38a ust. 1 pkt 7 wyżej przywoływanej ustawy. Dyrektor PCPR jako przyczynę sytuacji wskazała zatrudnienie do lutego 2017 r. psychologa wyłącznie na umowę zlecenie i pilną konieczność wykonywania przez niego bieżących zadań interwencyjnych oraz przedstawiła plan przeprowadzenia badań wszystkich dzieci w pieczy zastępczej.

Zespół kontrolujący zwrócił uwagę na znajdujące się w dokumentacji potwierdzenia realizacji na terenie powiatu toruńskiego art.4a ustawy, tj. obowiązku wysłuchania dziecka np. dokonując okresowej oceny jego sytuacji. Zauważono i wysoko oceniono ewaluację rozumienia i dokumentowania tego zagadnienia przez koordynatorów pieczy zastępczej na terenie powiatu. Poprzednie zapisy nie zawierały opisu treści rozmowy z dzieckiem i często były bezimiennie.

• **Institutionalna forma pieczy zastępczej**

W okresie objętym kontrolą powiat toruński nie prowadził placówki opiekuńczo-wychowawczej. Dzieci, które były kierowane przez sąd do pieczy instytucjonalnej, trafiły do placówek na terenie Torunia, powiatu tucholskiego, grudziądzkiego, brodnickiego, chełmińskiego i nowomiejskiego, co pisemnie oświadczyła Dyrektor PCPR pani Jolanta Zielińska.

Na dzień kontroli jedno Postanowienie sądu o umieszczeniu dziecka w pieczy instytucjonalnej nie zostało zrealizowane. Przyczyny przedstawiono w Protokole wyjaśnień, przyjętym przez osoby kontrolujące.

V. Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dziecka w rodzinie zastępczej.

Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej zgodnie z art. 128 pkt 1 ustawy, dokonywał oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie powiatu toruńskiego. Okresowa ocena dokonywana była nie rzadziej niż co pół roku, a w przypadku dzieci do lat 3, nie rzadziej niż co 3 miesiące. Ponadto na posiedzenia zapraszane były osoby wskazane w art. 130 ust. 1 ustawy. Zgodnie z zapisem art. 4a ustawy, dokumentacja zawierała informację dotyczącą wysłuchania dziecka, o czym pisano już powyżej. Rozmowy z dzieckiem odbywały się szczególnie przed planowaną okresową oceną, ale także w innych sytuacjach wymagających podjęcia decyzji względem dziecka.

Zarządzeniem Nr 9/2015 Dyrektor PCPR wprowadziła procedurę dokonywania oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka na terenie powiatu.

W myśl art. 131 ust. 2 ustawy, organizator pieczy zastępczej na terenie powiatu, po dokonaniu oceny sytuacji dziecka formułuje na piśmie opinię na temat zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, a następnie przekazuje ją do właściwego sądu. Ustalono, że kontrolowana jednostka prawidłowo realizowała zapisy ustawy w tym zakresie.

Protokoły z posiedzeń dotyczących oceny aktualnej sytuacji dziecka nie zawierały jednak informacji na temat sytuacji rodziny biologicznej dziecka. W związku z tym oceniono, że organ nie wypełniał prawidłowo zapisu w art. 47 ust. 5 ustawy, tzn. nie informował sądu o całości sytuacji osobistej dziecka oraz o sytuacji jego rodziny. Organizator współpracował z sądem i przekazywał np. sprawozdania dotyczące sytuacji rodziny zastępczej i dziecka, ale w ocenie kontrolujących nie wyczerpuje to zapisów przywołanego wyżej art. i ust. ustawy.

W toku kontroli ustalono, że na terenie powiatu poprawnie realizowane jest zadanie określone w art. 47 pkt 7 ustawy, tj. wnioskowanie do sądu o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka przebywającego w pieczy zastępczej powyżej 18 miesięcy.

Skontrolowane działania PCPR na rzecz dzieci wolnych prawnie oceniono jako poprawne. Tematyczna współpraca odbywała się z Kujawsko-Pomorskim Ośrodkiem Adopcyjnym w Toruniu.

Centrum przekazywało do Ośrodka przygotowaną przez koordynatora „Kartę dziecka” z danymi osobowymi zgłaszanego, danymi na temat jego rodziców, sytuacji prawnej, rodzeństwa i z opisem jego pobytu w pieczy. Wtedy, gdy wiek i stopień dojrzałości dziecka pozwalały na to, w „Karcie ...” informowano o stosunku dziecka do przysposobienia. Dołączano także dokumentację, sporządzaną przez organizatora zgodnie z opisem art. 139a ustawy o wspieraniu rodziny. Po posiedzeniu Komisji Kwalifikacyjnej K-POA, do PCPR przekazywano pisemną informację na temat jego postanowienia.

Podczas toczącego się postępowania w sprawie przysposobienia, organizator na bieżąco analizował sytuację dziecka i realizował cel zapisany w art. 129 pkt 4 ustawy, tzn. na posiedzeniach zespołu monitorował przebieg procedury adopcyjnej.

W dokumentacji procesu wobec małoletniej XX. znajdowało się także pisemne potwierdzenia przekazania przez rodzinę zastępczą bezpośredniej opieki nad dzieckiem kandydatce, starającej się o przysposobienie dziewczynki.

VI. Tworzenie warunków do powstawania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka, rodzin pomocowych.

PCPR w Toruniu promuje ideę rodzicielstwa zastępczego, realizując zapisy art. 180 pkt 4 ustawy. Ośrodek realizuje projekt „Rodzina w Centrum”, w ramach którego zaplanowane są inicjatywy o charakterze edukacyjnym i promującym rodzicielstwo zastępcze. Ponadto rodzicielstwo zastępcze jest promowane poprzez artykuły w lokalnej prasie

oraz za pośrednictwem portali społecznościowych. Lokalne służby, szkoły i kościoły także wspierają PCPR w promowaniu rodzinnych form opieki zastępczej.

VII. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z art. 76 ust. 4 pkt 3 i 4 ustawy, prowadzi szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Na podstawie przyjętych wyjaśnień ustalono, iż w 2016 roku PCPR zorganizowało jedno szkolenie dla 22 osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego. W roku 2017 r., do dnia kontroli, zorganizowano jedno szkolenie, z którego skorzystało 16 osób. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu aktualnie posiada 16 funkcjonujących środowisk rodzinnych, które nie ukończyły obowiązkowego szkolenia, w tym 15 rodzin spokrewnionych i 1 rodzinę niezawodową. Z rodzin funkcjonujących, zaświadczenia kwalifikacyjne posiada 11 rodzin zastępczych.

W ramach realizacji zapisu art. 76 ust. 4 pkt 5 ustawy, w 2016 r. PCPR zorganizowało szkolenie dotyczące zaburzenia więzi u dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, w którym wzięło udział 20 osób. Natomiast w maju 2017 r. zostało zorganizowane szkolenie pt. „Wspieranie rozwoju dziecka w przemoc”, z którego skorzystało 19 osób.

W 2016 r. w terminie od 09.07 do 24.07.2016 r. zostało przeszkolonych 11 kandydatów do pełnienia funkcji spokrewnionej rodziny zastępczej. Natomiast w 2017 r. w terminie od 24.06. do 09.07. przeszkolono 7 kandydatów do pełnienia funkcji spokrewnionej rodziny zastępczej. PCPR korzysta z programu szkoleniowego „Szansa dla dziecka”.

VIII. Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności poprzez tworzenie rodzin pomocowych, specjalistycznego poradnictwa i pomocy wolontariuszy.

Realizując zadania z art. 76 ust. 4 pkt 14 ustawy o wspieraniu rodziny, organizator rodzinnej pieczy zastępczej zapewnia rodzicom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwo, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego. Zgodnie z pisemną informacją od Zastępcy Dyrektora PCPR pani ██████████, w 2016 roku w ramach realizacji tego zadania zostało udzielonych 280 porad przez pracowników PCPR, 328 porad udzielił Miejski Ośrodek Edukacji i Profilaktyki Uzależnień w Toruniu oraz 90 porad - Toruńskie Stowarzyszenie Aktywności Społecznej. W 2017 roku pracownicy PCPR udzielili 177 porad, 129 porad udzielonych zostało przez Miejski Ośrodek Edukacji i Profilaktyki Uzależnień w Toruniu oraz 4 porady przez Toruńskie Stowarzyszenie Aktywności Społecznej.

Od września 2016 r. PCPR bierze udział w projekcie partnerskim „Rodzina w Centrum”, gdzie rodziny mogą skorzystać ze specjalistycznego poradnictwa pedagogicznego, psychologicznego i prawnego. Ponadto program oferuje mediacje rodzinne oraz warsztaty dla rodzin i usamodzielnianych wychowanków. Rodziny mogą również uzyskać porady od psychologa zatrudnionego w PCPR.

PCPR korzysta z pomocy wolontariuszy, z którymi zawierane są porozumienia o współpracy zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. W roku 2016 i aktualnie na terenie powiatu działa jeden wolontariusz, spełniający warunki określone w art.66 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Z oświadczenia Dyrektor PCPR wynika, że w 2016 r. funkcjonowały 2 rodziny pomocowe, powołane z powodu urlopu wypoczynkowego rodziny zastępczej zawodowej oraz pogotowia rodzinnego. W 2017 r. również powołane zostały 2 rodziny pomocowe

z tego samego powodu. Poprawność procedury potwierdzono analizując działania, zabezpieczające opiekę dla małoletniej XX.

IX. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz powoływanie centrów do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Zgodnie z informacją przekazaną przez Dyrektora PCPR, na terenie powiatu toruńskiego nie funkcjonuje żadna placówka wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym oraz powiat do dnia kontroli nie zlecał prowadzenia takiej placówki.

X. Działalność i zatrudnienie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Na dzień kontroli Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej zatrudniał 3 koordynatorów oraz starszego specjalistę pracy socjalnej wykonującego zadania koordynatora. Kontrolujący zwrócili uwagę na zatrudnienie p. [REDAKTOWANO] na stanowisku Koordynatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej, jednak z wyjaśnien wynika, iż p. [REDAKTOWANO] koordynuje działania Zespołu do Spraw Pieczy Zastępczej, Świadczeń i Pomocy Środowiskowej, a nie pracuje z rodziną. Stanowisko poprzez błędne sformułowanie było mylnie identyfikowane z koordynatorem, o którym mowa w art. 77 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W rozmowie z Dyrektorem PCPR ustalono, że w najbliższym czasie nastąpi zmiana nazwy tego stanowiska.

Zespół kontrolujący ustalił, że zatrudnieni koordynatorzy posiadają wykształcenie zgodne z obowiązującymi przepisami art. 78 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Akta osobowe zawierały stosowne oświadczenia w zakresie wymogów art. 78 ust. 1 pkt 2, 3 i 4. Zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności został podpisany przez strony oraz dołączony do akt. W zakresie tym zawarte są wszystkie zadania, o których mowa w art. 77 ust. 3 ustawy. Ponadto ustalono, że koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej spełniają warunki określone w art. 79 ust 3 i 4 ustawy, tj. nie łączą pracy koordynatora z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego i nie prowadzą postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej w okresie objętym kontrolą podnosili swoje kwalifikacje w zakresie pracy z rodziną lub dziećmi poprzez udział w szkoleniach. Analiza dokumentacji w tym zakresie wykazała, iż wszyscy koordynatorzy biorą udział w licznych szkoleniach oraz konferencjach organizowanych na terenie powiatu.

Analiza dokumentacji prowadzonej przez koordynatora potwierdza realizację zadania wynikającego z art. 77 ust. 1 ustawy, który stanowi, że rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się, na ich wniosek, opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wyznacza, zgodnie z art. 77 ust. 2 ustawy organizator, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Rodzina zastępcza wskazywała nazwisko pozytywnie zaopiniowanego koordynatora.

Na podstawie analizy dokumentacji prowadzonej przez koordynatorów ustalono, iż pracownicy prowadzi ją w sposób dokładny i wnikliwy. Koordynator przygotowuje plan wizyt w środowisku na dany miesiąc. Ustalono, iż każdy koordynator prowadzi Kartę Kontaktów na dany miesiąc, w której odnotowywane są wszystkie działania podejmowane na rzecz danej rodziny, uwzględniające zakres wykonywanych czynności oraz zalecenia. Wejścia w środowisku odbywają się w zależności od potrzeb danej rodziny. Po zakończonym miesiącu koordynator sporządza rozliczenie czasu pracy z uwzględnieniem pracy w siedzibie PCPR oraz pracy w terenie.

Zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 7 ustawy, koordynatorzy w każdym roku sporządzają sprawozdanie z działalności Koordynatora.

Zgodnie z zapisem art. 77 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką więcej niż 15 rodzin zastępczych. W okresie objętym kontrolą, koordynatorzy sprawowali opiekę nad nie więcej niż 15 rodzinami zastępczymi, natomiast w stosunku do rodzin zastępczych nieobjętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zadania koordynatora wykonuje pracownik, wyznaczony przez

organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. W przypadku PCPR w Toruniu zadania te wykonywane są przez starszego specjalistę pracy z rodziną, który sprawuje funkcję koordynatora dla 55 rodzin oraz Koordynatora Zespołu, który wykonuje zadania dla 23 rodzin.

XI. Finansowanie świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych na jego terenie lub na terenie innego powiatu.

PCPR w Toruniu na podstawie postanowienia sądu o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej podejmowało działania związane z ich finansowym wsparciem. Zgodnie z art. 80 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny, Centrum udzielało rodzinom zastępczym świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka w wysokości 660 zł miesięcznie w rodzinie zastępczej spokrewnionej, a w przypadku dziecka umieszczonego w zawodowej lub niezawodowej rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka - 1000 zł miesięcznie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu w związku z wejściem w życie od 1 kwietnia 2016 r. znowelizowanej ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która wprowadziła zmiany zawarte w ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, udzieliło wsparcia finansowego rodzinom zastępczym, w których przebywały dzieci do 18 r.ż., w wysokości 500 zł miesięcznie, zwanego „dodatkiem wychowawczym”.

W 2016 r. na terenie innych powiatów w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 14 dzieci. Kwota wydatkowana na sfinansowanie ich pobytu wyniosła 158 199,81 zł. W 2017 r. natomiast w rodzinnej pieczy zastępczej poza powiatem przebywało 13 wychowanków, a kwota na ich sfinansowanie wyniosła 115 920,03 zł. Na terenie powiatu toruńskiego w 2016 r. przebywało 67 dzieci pochodzących z innych powiatów. Kwota zwrotu z tytułu ich utrzymania wyniosła 760 682,12 zł, natomiast w 2017 r. zwrot na utrzymanie dzieci wyniósł 535 910,94 zł. Dotyczył on 52 wychowanków. PCPR w Toruniu nie prowadzi żadnej placówki opiekuńczo – wychowawczej. Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej poza powiatem w 2016 r. to 23 wychowanków. Kwota wydatkowana na ich utrzymanie wyniosła 956 878,67 zł. W 2017 r. wydatkowano kwotę 598 966,34 zł dla 19 dzieci.

Zgodnie z art. 84 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymuje środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego oraz pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem. Według oświadczenia Dyrektor PCPR na utrzymanie RDD w 2016 r. Centrum wydatkowało kwotę 24 317,02 zł, natomiast w 2017 r. kwotę 31 195,10 zł.

Aktualnie 17 dzieci pochodzących z powiatu toruńskiego przebywa w instytucjonalnej pieczy na terenie: Gminy Miasta Toruń, powiatu tucholskiego, grudziądzkiego, brodnickiego, chełmińskiego, nowomiejskiego. W 2016 obowiązywało 22 porozumień między powiatami, aktualnie 15 porozumień.

Na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Zarząd Powiatu Toruńskiego wydał uchwałę Nr 193/2013 z dn. 20 marca 2013 r., zmienioną uchwałą Nr 132/2016 z dn. 27 stycznia 2016 w sprawie ustalania zasad świadczeń dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, zatrudniania osób wspomagających funkcjonowanie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Zgodnie z tym aktem rodziny zastępcze oraz prowadzący rodzinny dom dziecka składają pisemne wnioski o przyznanie świadczeń, bądź o zatrudnienie osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Następnie na posiedzeniu zespołu do spraw pieczy zastępczej omawiano zasadność wniosków. Ze spotkania sporządza się protokół wraz z oceną komisji. Przyznanie bądź odmowa przyznania świadczeń następuje w drodze decyzji administracyjnej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu w okresie objętym kontrolą przyznawało dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania, świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka oraz dofinansowanie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych. W 2016 r. zostały wydane 2 decyzje odmowne w sprawie przyznania dofinansowania do wypoczynku dziecka. W pierwszym przypadku, powiat, z którego dziecko pochodzi nie dysponował środkami finansowymi na ten cel. W drugim wniosek został złożony po terminie ustalonym w uchwale. PCPR w Toruniu w latach 2016-2017 przyznało środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego dla rodzin niezawodowych i zawodowych. Łączna kwota świadczeń wyniosła 76 611,66 zł. W 2017 r. zostały przyznane 2 świadczenia na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu na kwotę 4000 zł.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu konsultowało przyznawanie świadczeń fakultatywnych z powiatami, z których pochodzą dzieci umieszczone w pieczy na terenie powiatu toruńskiego.

XII. Wytaczanie powództwa o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych.

Zgodnie z art. 38 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny, kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie obowiązany do finansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii asystenta rodziny, a w przypadku, gdy rodzinie nie został przydzielony asystent rodziny - po zasięgnięciu opinii podmiotu organizującego pracę z rodziną, może dochodzić na rzecz dziecka przebywającego w pieczy zastępczej świadczeń alimentacyjnych. Kierownik jest obowiązany dochodzić świadczeń alimentacyjnych, w przypadku, gdy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej upłynął rok. Jak wynika z analizy dokumentacji, Dyrektor PCPR w Toruniu, podejmuje działania w tym zakresie.

W 2016 r. skierowano 5 pozwów o alimenty dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, w 3 przypadkach zasądzone alimenty na rzecz dziecka, a 2 pozwy przeszły na rok następny. W 2017 r. Centrum skierowało 4 pozwy o alimenty, jednak do dnia kontroli nie wydano postanowień. Łącznie w okresie objętym kontrolą podpisano 15 ugód alimentacyjnych.

XIII. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych, o których mowa w art. 180 pkt 14 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej.

W okresie poddanym kontroli PCPR w Toruniu sporządzało z zachowaniem wymaganego terminu, sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres:

- od 1 stycznia do 30 czerwca 2016 r. - przekazane zostało do Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy w dniu 26 lipca 2016 r.,
- od 1 lipca do 31 grudnia 2016 r. - przekazane zostało do Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy w dniu 30 stycznia 2017 r.,
- od 1 stycznia do 30 czerwca 2017 r. - przekazane zostało do Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy w dniu 31 lipca 2017 r.

XIV. Przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o których mowa w art. 193 ust. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w kontrolowanym okresie nie przekazywało informacji o nieponoszeniu opłaty zobowiązanych do tego rodziców za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, gdyż według oświadczenia Dyrektora PCPR żaden z rodziców nie był zobowiązany do ponoszenia opłaty, o której mowa w art. 193 ust. 1.

XV. Sprawowanie kontroli.

Według oświadczenia Dyrektor PCPR, Centrum ściśle współpracuje ze Starostą i Wicestarostą Toruńskim i na bieżąco omawia wszystkie sprawy związane z organizacją pieczy zastępczej w powiecie. Ponadto na posiedzeniu Zarządu Powiatu wyznaczono członka Zarządu

do współpracy z Zespołem do Spraw Pieczy Zastępczej. Wyjaśnień w tej sprawie udzieliła Dyrektor PCPR w formie pisemnej.

XVI. Realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187 ust.1 ustawy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizowało rządowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, o którym mowa w art. 187a ust. 1 ustawy, w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2016”. Dotacja dla powiatu wyniosła 23 088,00 zł. i pozwoliła przy współudziale środków własnych na zatrudnienie 2 koordynatorów.

XVII. Finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w okresie od stycznia 2016 roku do dnia kontroli nie finansowało pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy tj. cudzoziemców mających miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej lub uzyskania w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej.

XVIII. Ponoszenie odpłatności rodziców biologicznych za pobyt dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Starosta ustala rodzicom biologicznym wysokość opat za pobyt ich dzieci w rodzinach zastępczych, zgodnie z art. 194 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny w formie decyzji administracyjnych, po przeprowadzeniu postępowania wszczętego z urzędu.

Zgodnie z art. 194 ust. 2 ustawy, Rada Powiatu Toruńskiego określiła w drodze Uchwały Nr XVI/99/2012 z dnia 22 marca 2012 r., zmienionej Uchwałą Nr XXXVI/193/2013 z dnia 7 listopada 2013 szczegółowe warunki umorzenia w całości lub w części, łącznie z odsetkami, odroczenia terminu płatności, rozłożenia na raty lub odstępowania od ustalenia opłaty za pobyt dziecka oraz osoby pełnoletniej w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej. Zespół kontrolujący ocenił jako prawidłowe działania powiatu w tym zakresie.

XIX. Osoby pełnoletnie w pieczy zastępczej.

Zarówno w rodzinnej jak i instytucjonalnej pieczy zastępczej, po spełnieniu ustawowych warunków, mogą przebywać i korzystać z pomocy osoby pełnoletnie. Na dzień 1 stycznia 2016 r. we wszystkich rodzinach zastępczych na terenie powiatu toruńskiego było 17 takich osób. Stan na dzień 1 stycznia 2017 r. wyniósł: 23 osoby w rodzinach i 2 osoby w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Na dzień kontroli w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 21 wychowanków pełnoletnich oraz 3 wychowanków w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W toku czynności kontrolnych stwierdzono, że aktualnie 11 rodzin zastępczych opiekuje się wyłącznie pełnoletnimi wychowankami. Według oświadczenia Dyrektora PCPR, 3 z funkcjonujących rodzin są objęte wsparciem koordynatora, natomiast pozostałe wsparciem innego pracownika. Dane rodzin znajdują się w rejestrze i są przekazywane do Sądu. Rodziny te podlegają ocenie zgodnie z art. 132 ustawy o wspieraniu rodziny. Ocena rodziny dokonywana jest na podstawie aktualizacji sytuacji rodziny zastępczej oraz opinii koordynatora lub pracownika realizującego jego zadania. Dla pełnoletniego wychowanka rodzic zastępczy wypełnia kartę aktualizacji sytuacji pełnoletniego wychowanka przebywającego w rodzinie zastępczej, zaakceptowaną przez koordynatora. Kontrolujący zwrócili uwagę na brak dat w niektórych dokumentach, m.in. w dokumentacji wychowanki XX. Na podstawie aktualizacji dokonywana jest okresowa ocena sytuacji dziecka.

Analiza dokumentacji wykazała, iż zgodnie z art. 37 ust. 2 rodzina wyraża zgodę na pozostanie pełnoletniego wychowanka w pieczy. Zespół inspektorów zwrócił natomiast

uwagę na fakt, że ww. zgoda dla wychowanki XX. została podpisana tylko przez jednego z rodziców zastępczych.

Zespół kontrolujących przeprowadził analizę dokumentacji wybranych pełnoletnich wychowanków przebywających w pieczy zastępczej. W kilku przypadkach m.in. w przypadku XX. oraz XX. opiekun usamodzielnienia został wyznaczony tego samego dnia, w którym sporządzono program usamodzielnienia, co jest niezgodne z art. 145 ust. 2 ustawy, który określa, że osoba usamodzielniana co najmniej rok przed osiągnięciem przez nią pełnoletności wskazuje osobę, która podejmie się funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawi pisemną zgodę tej osoby. W przypadku XX. wskazanie przez wychowankę opiekuna usamodzielnienia nastąpiło 23.06.2015 r., natomiast zgoda została podpisana rok później w dniu 12.06.2016 r. Indywidualne programy usamodzielnienia zostały opracowane z zachowaniem terminów wskazanych w ustawie.

XX. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym oraz finansowanie pomocy.

PCPR w Toruniu przyznawało pomoc osobom usamodzielnianym opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze, określoną w art. 140 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ponadto, usamodzielniani wychowankowie są informowani o możliwości wnioskowania o przydział lokalu mieszkalnego oraz możliwości skorzystania z bezpłatnych porad prawnych i psychologicznych. Informacje w tym zakresie przekazane zostały przez Dyrektora PCPR.

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, wynikają z obowiązujących przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, PCPR będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Dyrektor PCPR - Pani Jolanta Zielińska.

Działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Wnioskować o wprowadzenie w Regulaminie Organizacyjnym PCPR zmian w zakresie wyznaczenia i opisu stanowisk w zespole ds. pieczy zastępczej oraz określenie zadań wykonywanych na tych stanowiskach, a także o uwzględnienie w dokumencie zadania wynikającego z art. 76 ust. 4 pkt 14a ustawy o wspieraniu rodziny, tj. zapewnienia koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji – termin realizacji do końca stycznia 2018 roku.
2. Zmienić nazwę stanowiska Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej dla osoby, która koordynuje pracę zespołu ds. pieczy – termin realizacji do końca stycznia 2018 roku.
3. Wymagać podpisów obojga rodziców na dokumentach, składanych w imieniu rodziny zastępczej stanowionej przez dwie osoby – termin realizacji na bieżąco.
4. Zachowywać termin wyznaczenia opiekuna usamodzielnienia i jego zgody na pełnienie funkcji, określony w art. 145 ust. 2 ustawy – termin realizacji na bieżąco.
5. Realizować zapis art.47 ust.5 ustawy o wspieraniu rodziny, tj. informować, co najmniej raz na 6 miesięcy, właściwy sąd o całokształcie sytuacji osobistej dziecka umieszczonego

---

1. Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 446/2016 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 30.12.2016, w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz sytuacji rodziny biologicznej tego dziecka – termin realizacji na bieżąco.

6. Poświadczając przekazywanie rodzinie zastępczej informacji i dokumentów dotyczących dziecka, a wymienionych w art.38a ustawy o wspieraniu rodziny – termin realizacji na bieżąco.
7. Przy ocenie rodziny dokumentować realizację zapisu art.133 ustawy w zakresie umieszczania informacji na temat konsultacji z asystentem rodziny pracującym z rodziną dziecka – termin realizacji na bieżąco.
8. Uzupełnić i przygotowywać na bieżąco diagnozy psychofizyczne dzieci kierowanych do rodzinnej pieczy zastępczej – termin realizacji wg. przekazanego harmonogramu i na bieżąco.
9. Zgodnie z art.76 ust.4 pkt 3a ustawy i w wyznaczonych ustawą terminach zapewnić niezbędne badania psychologiczne kandydatów oraz osób prowadzących rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka – termin realizacji na bieżąco.
10. Uzupełnić dane o osobach w Rejestrze, o którym mowa w art.46 ustawy o wspieraniu rodziny i aktualny Rejestr przekazać Staroście w celu przesłania go do właściwego sądu, zgodnie z ust.4 ww. art. i ustawy – termin realizacji bezzwłocznie.
11. W prowadzonej dokumentacji zwracać uwagę na uzupełnianie wszystkich danych, w tym dat, danych osobowych, podpisów – termin realizacji na bieżąco.
12. Wykonywać zapis art. 45 ustawy o wspieraniu rodziny w ten sposób, żeby zaświadczenia kwalifikacyjne dla uprawnionych kandydatów wydawać wyłącznie na ich wniosek – termin realizacji na bieżąco.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod numerem 1/2017 w dniach 12, 13, 18, 21, 26 i 29 września 2017 r. kontrola prawidłowości.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Na podstawie art. 197d ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz § 14 rozporządzenia w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, kontrolowana jednostka może, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, zgłosić do niego zastrzeżenia.

Wojewoda, w terminie 14 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, przedstawia stanowisko w sprawie ich uwzględnienia lub nieuwzględnienia.

W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez Wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska wojewody, o którym mowa powyżej, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń przez Wojewodę kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni od otrzymania stanowiska, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, mając na uwadze zmiany wynikające z uwzględnionych zastrzeżeń.

W przypadku przyjęcia Wystąpienia pokontrolnego bez zastrzeżeń, kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

Ponadto wskazuje się, iż zgodnie z art.198 ust.1 ww. ustawy o wspieraniu rodziny
kto nie realizuje zaleceń pokontrolnych podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 10.000

(podpis i pieczęć Wojewody)